

Předkládá: Ing. Mgr. Jan Mochťák, Česká pirátská strana

Zpracoval(i): Ing. Mgr. Jan Mochťák, Česká pirátská strana

Zasedání Zastupitelstva města Prostějova konané dne 5. září 2023

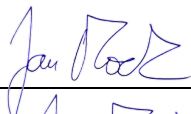
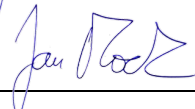
Název materiálu: Analýza zavedení systému víceletého financování sociálních služeb

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo města Prostějova

ukládá

Radě města Prostějova zajistit **zpracování analýzy (včetně návrhu řešení) systému dotační podpory sociálních služeb se zaměřením na možnost pilotního uplatnění víceletého financování sociálních služeb** dle odpovídajících kritérií a v souladu se zákonem 108/2006 sb., o sociálních službách.

| P o d p i s y | | | |
|-----------------|--|-------------|---|
| Předkladatel | Ing. Mgr. Jan Mochťák Česká pirátská strana | 23. 8. 2023 |  |
| Zpracovatel (é) | Ing. Mgr. Jan Mochťák Česká pirátská strana | 23. 8.2023 |  |

Důvodová zpráva

Hlavní cíl

Výsledek zpracované analýzy by měl dodat informace, díky kterým by vedení města mohlo učinit odborné a odpovědné rozhodnutí, zda formát víceletého financování aplikovat (v jakých variantách) či nalézt jiný systém, který by byl schopný splňovat níže popsané aspekty – demografické proměny, stabilita rozvoje potřebných sociálních služeb, proměny poptávky, finanční nákladnost služeb, rozvoj kvality, personální zajištění, nové služby pro „nové“ cílové skupiny atd.

Co je to víceleté financování?

Mnoho měst v České republice v posledních pěti letech přešlo na **víceleté financování sociálních služeb**. Co to konkrétně znamená? Financování sociálních služeb je vícezdrojové. To znamená, že sociální služby jsou financovány přímo od jejich uživatelů (s využitím příspěvku na péči); dalšími zdroji financování jsou dotace ze státního rozpočtu, dotace od kraje a obce, sponzorské zdary.

Systém víceletého financování je jeden z možných postupů, jak nasměrovat podporu sociálních služeb v území Prostějova k větší stabilitě. Princip je velmi jednoduchý.

- Sociální služby budou žádat nikoliv o roční dotaci, ale o finanční pokrytí služeb v horizontu dvou či více let.
- Výše poskytnuté úhrady se odvíjí od počtu sociálních pracovníků, typu sociální služby a prokazatelné potřeby (statistická data, demografický vývoj, soulad s Komunitním plánem sociálních služeb). Určení částky je tak velmi jednoduché. Stejně tak nastavení finančních kritérií, které se může inspirovat ze systému, kterým krajské úřady přidělují finance ze zdrojů MPSV.
- V rámci uzavření kalendářního roku předkládá příjemce zprávu o ročním plnění a využití přidělené částky podpory.
- Po dvou či více letech je nastavení vyhodnoceno a dle potřeb je uzavřena dotační smlouva na další období. Pravidla umožňují i jednoduchou průběžnou kontrolu plnění sjednaného závazku. A mohou případně flexibilně reagovat na nějaké významné změny (například v souladu s novelizací zákona 108/2006 Sb., sociálních službách).

Systém víceletého financování přinese větší finanční jistotu pro poskytovatele sociálních služeb a současně usnadní městu plánování rozpočtu, kde bude tento výdaj stabilně zařazen s jistým charakterem „mandatorního výdaje“ při určitém časovém rozpětí (2 a více let). Zjednoduší se tím hutná administrativa, která každoročně zatěžuje nejen město, ale i žadatele o dotace. Navíc tato změna napomůže k zajištění financování služeb v období přelomu ledna a února, kdy ještě sociální instituce nemají k dispozici finanční podporu z úrovně Ministerstva práce a sociálních věcí. Tento postup pak město doplní již jen jednoduchým ročním dotačním programem, který nabídne financování činností nad rámec stávajících sociálních služeb – například úhrada jednorázových akcí, služby zdravotního charakteru atd.

Pro případné pilotní zavedení/změny systému financování sociálních služeb se jako reálné, při odpovídající aktivitě příslušných odborů, jeví tento základní harmonogram (optimistická varianta):

- Září 2023 - Zpracování analýzy na základě dat, diskuse s žadateli sociálních služeb v území a dalšími přízvanými experty.
- Říjen – 2023 – Vytvoření systému (parametrů, podmínek) přechodu na víceleté financování sociálních služeb od 1. ledna 2024. Diskuze uvnitř poradních orgánů města a s poskytovateli sociálních služeb.
- Listopad 2023 – Zanesení změny do návrhu rozpočtu města pro rok 2024 (2025).

- Listopad/prosinec 2023 - Schválení rozpočtu pro rok 2024 a schválení systému změny k víceletému financování sociálních služeb.
- Leden 2024 – 2025 – Pilotní odzkoušení modelu víceletého financování sociálních služeb.

Proč bychom měli/mohli potřebovat víceleté financování?

I z hlediska státních výdajů (zvyšující se finanční náročnost sociálních služeb ze zdrojů MPSV/kraje) je zcela zřejmé, že bude třeba systém podpory změnit. Tato skutečnost se netýká jen Prostějova, ale i mnoha dalších obcí. Mezi základní argumenty se řadí například:

- **Stabilita působení sociálních služeb v území** - Existence nabídky pomoci v náročných sociálních situacích. Ať už jde o předvídatelné etapy života, kdy je pomoc důležitá (seniorský věk, podpora mladých rodin s dětmi atd.), tak i v okamžiku, kdy se vlastním či jiným přičiněním může každý z nás dostat do svízelné životní situace (dlouhodobější ztráta příjmů z důvodu onemocnění atd.).
- **Dostatečné kapacity (schopnost pokrýt poptávku občanů v území)** - Pokud chceme podporu domácnostem rozvíjet, pak musíme budovat stabilní systém sociálních služeb v území, který má nejen dostatečné kapacity, ale i kvalitu.
- **Rozvoj organizací v území** – Organizace v území se mohou a budou rozvíjet jen za předpokladu, že mají oporu v systému, který staví na předvídatelnosti poskytovaných dotací. Instituce mohou svým zaměstnancům nabízet pracovní úvazky na dobu neurčitou, mohou investovat do jejich vzdělání a rozvoje, protože ví, že tento jejich zájem se odráží v kvalitě poskytovaných služeb všem klientům. Stejně tak mohou vhodně rozvíjet prostředí, kde jsou služby poskytovány.
- **Předvídatelnost finančních nákladů obce** – Města či obce se touto cestou jasně staví za sociální služby v území a napřímo tak i deklarují vlastní zájem rozvoje tohoto sektoru. Krom dotací podpory jsou do systému sociální politiky aktivně zapojeny. Mají roli koordinační, ale například i odborně garanční či vyhodnocovací. Do jisté míry je možné sledovat nejen kvalitu, ale i efektivitu. A v neposlední řadě jsou finanční zdroje měst rozděleny dle jasných „přepočítatelných“ kritérií, kde není prostor pro nějaké diskuze a „politikaření“.
- **Schopnost reagovat na nepředvídatelné situace** – Nejen epidemie covid - 19, ale například i uprchlická vlna z Ukrajiny či finanční dopady inflace a energií jasně prokazují potřebnost dostupné a pestré nabídky sociálních služeb (státních i nestátních zřizovatelů) v území. Minimálně i proto, že složitost světa kolem nás je čím dál komplikovanější předvídatelná.

Z demografického hlediska nás v dalších letech čeká výrazné zvýšení finančních požadavků sociálních služeb (i těch zdravotních) v souvislosti se stárnutím populace. Je zcela zřejmé, že bude nezbytné včas nastavit adekvátní strategii, jejíž součástí je stabilní finanční podpora. A to včetně systému pomoci pečujícím v domácnostech, jejichž podíl bude dál a dál narůstat. Oblast sociální a zdravotní péče se bude dále prolínat a vzájemně doplňovat. Dopady inflace či drahých cen energií jsou zřejmé. Nejvíce zasahuje tento negativní stav osoby/domácnosti s nižšími příjmy. Aktuálně pojímá v Prostějově příspěvek na živobytí cca 300 – 400 domácností měsíčně (statistika MPSV k 3Q roku 2022). Dle informací MPSV došlo ke zvýšení výplaty dávek oblasti bydlení (příspěvek a doplatek na bydlení), jehož příjemci jsou v případě Prostějova především domácnosti osob v produktivním věku s nízkými příjmy. A to i přesto, že nezaměstnanost se v okrese Prostějov pohybuje dlouhodobě kolem 2 – 2,5 procenta. Stíženy jsou tak především domácnosti pracujících dospělých s dětmi – úplně i samoživitelské rodiny. Tyto cílové skupiny pak hledají oporu u sociálních služeb - v rámci odborného sociálního poradenství (včetně dluhového poradenství) nebo sociálně aktivizačních služeb pro rodinu a děti apod. V populaci se bohužel čím dál častěji setkáváme s poptávkou po dostupnosti služeb, které jsou zaměřené na poruchy autistického spektra či jiné zdravotní problémy, včetně závislostí. Čím dál větší význam má sociální práce v prostředí školství. A to ať už z hlediska podpory konkrétních žáků, ale i pedagogů a rodin. Je zcela zřejmé,

že tak jak byl sektor sociálních služeb a sociální politiky politicky upozadován (což platí i pro celonárodní politiku), tak v dalších letech bude právě tím, který o budoucnosti města/ČR rozhodne mnohem více, než doposud prioritní oblasti (což ale neznamená, že budou ztrácet na významu!).

Kde lze nalézt konkrétní příklady zavedení systému víceletého financování sociálních služeb?

Tento systém je možné najít například ve statutárních městech jako je [Plzeň](#) či [Pardubice](#), či [Jablonec nad Nisou](#). Po pilotním odzkoušení tohoto postupu se obce/města již nevrací ke starému mechanismu jednoročního přidělování dotací. [Zde](#) pak najdete pro příklad přehled a částky, jak byly finance dvouleté podpory rozděleny ve městě Jablonec nad Nisou. Na závěr pak citace: „*Systém víceletého financování přinese větší finanční jistotu pro poskytovatele sociálních služeb a usnadní jim plánování rozpočtu na služby v území ORP Jablonec nad Nisou.*“ (Mgr. Mánek David 39 let, náměstek primátora pro oblast humanitní (ANO))